

ULUSLARARASI BAKALORYA PROGRAMI

A1 TÜRKÇE DERSİ UZUN TEZİ

DEĞİŞİM

Araştırma sorusu: Ayfer Tunç'un Aşıklar Delidir ya da Yazı Tura adlı yapıtında odak figürün yaşam algısındaki değişim süreci hangi yönleri ile işlenmiştir?

Ders: Türkçe A1, Kategori 1

Sözcük Sayısı: 3922

İÇİNDEKİLER

1.GİRİŞ	2
2. DEĞİŞİM	3
3. ODAK FİGÜRÜN DEĞİŞİM SÜRECİNİN NEDENLERİ	3
3.1 <i>SOPHIE</i> 'NİN ODAK FİGÜR AİLE BİREYLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ.....	9
4. DEĞİŞİMİN SONUÇLARI	
4.1 SANEM'İN UMUT ÜZERİNDEKİ ETKİSİ.....	11
4.2 İKİ İNSANI BİRBİRİNE BAĞLAYAN DUYGU: AŞK.....	12
4.3 VAROLUŞÇULUK KAVRAMI İLE ORTAYA ÇIKAN AŞK.....	13
5.SONUÇ	15
6.KAYNAKÇA	17

1.GİRİŞ

Ayfer Tunç'un *Aşıklar Delidir ya da Yazı Tura* adlı yapıtında odak figürün yaşam algısındaki değişim süreci iki ana karakterin hayatları üzerinden işlenmiştir. Hayat, insanın doğumundan ölümüne kadar olan süreçtir. Bir insan, tıpkı her canlı gibi, hayatı boyunca doğar, büyür ve ölür. Hayatın son aşaması yani ölüm, insanlık var olduğundan beri varlığını göstermektedir ancak insan bu duruma korku ve endişe ile yaklaşmaktadır. Bu duygu durumu, hayatı derinden ve arzu ile yaşayan, yaşamayı sorgulayan ve yaşamının bir sebebi olduğuna inanan bireylerin tersine bir düşünce tarzına sahip olan yani hayatı yüzeysel düşünen insanlar için geçerli değildir. Varoluşçuluk, hayata gelmenin anlamını aramayan, yaşamı ve yaşamayı sıradan bulan ve ölümlüyle yüzleşmenin ne kadar doğal olduğu kanısında olan insanların yaşam algısıdır. Hayatı ve bu süreç içinde yaşadığı her olayı en normale indirgeyen, doğmanın normallığı ile ölümün normallığını eşit gören insanlar, saçma kavramı çerçevesinde düşüncelerini biçimlendirmiştir. Saçma kavramı, varoluşçuluk ile ortaya konmuş, hayatı yüzeysel düşünen ve yaşamın saçma olduğuna inanan insanların düşünce tarzıdır.

Aşıklar Delidir ya da Yazı Tura adlı yapıtta, figürlerin yaratılmasında varoluşçuluk felsefesinin izlerini görmek mümkündür. Türk edebiyatında, varoluşçuluk felsefesiyle yazan Oğuz Atay'ın *Tutunamayanlar* adlı yapıtında, "*Ben iç dünyama dönüyorum. Orada hayal kırıklığına yer yok.*" (Atay, 425) içerdiği düşünceyle Ayfer Tunç'un *Aşıklar Delidir ya da Yazı Tura* adlı yapıtıyla benzerlik göstermektedir. Yazar, yapıtta 'Yazı' bölümünün hem ana kahramanlarından biri hem de anlatıcısı olan Umut ile 'Tura' bölümünün hem ana kahramanlarından biri hem de anlatıcısı olan Sanem'in davranışları ve eylemleri varoluşçuluk ve saçma kavramı aracılığı ile ortaya konmuştur. Her iki karakterin de hayatları birbirinden farklıdır; Umut ailesi ile yaşarken, Sanem yakın arkadaşının evindeki kiralık bir odada yaşamaktadır. Yaşam alanlarının farklı oluşu, onlara farklı yaşantılar sunmuştur ancak Umut ve Sanem'i aynı noktada birleştiren hayatları farklı olsa da aynı pencereden yaşama

bakmalarıdır. Yaşadıkları doğrultusunda, hayatın saçma olduğunu düşünen ve varoluşun ne kadar basit olduğu fikrine sahip bu iki ana karakter, hissettikleri yoğun duygularını yani aşk olgusunu birbirlerine karşı düşünceleri ve yan yana olmadıkları zaman birbirlerine yazdıkları mesajlar aracılığı ile açığa vurmuştur. Bu yapıtta, iki insanı birbirine bağlayan ve aşık eden neden aşktan ibaret değildir. Sanem ve Umut'un birbirlerini anlamalarını, iyi anlaşmalarını, kuvvetli duygular beslemelerini sağlayan faktör, varoluş ve saçma düşüncesini yansıtan yaşayış tarzına sahip olmalarıdır.

2. DEĞİŞİM

Ayfer Tunç'un *Aşıklar Delidir ya da Yazı Tura* adlı yapıtı, iki bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler eserinden adından gelmektedir; Yazı ve Tura. Yazı bölümü, odak figür ve anlatıcı kişi Umut'un bakış açısından; Tura bölümü ise anlatıcı kişi Sanem'in bakış açısından okuyucuya aktarılmaktadır. Değişim, sadece giyim kuşam, arkadaşlıklar, aile ortamı, yaşadığı yer gibi etkenler ile ortaya çıkmayabilir. İnsanın düşüncelerinin farklılaşması da bir değişimdir. Bu yapıtta, özellikle de Yazı bölümünde Umut'un hayata bakış açısı, iç monologlar ve iç çözümler aracılığı ile ortaya konmuştur. Umut, *Sophie* sebebi ile, mental bir değişime uğramıştır. Bu hastalık sürecinin başlaması ile düşünceleri değişmiştir ve gündelik hayatının aktarılışı Umut'un yaşamı, alışlagelmişin dışında, bir hayat felsefesi ile aldığı anlaşılabilir.

3. ODAK FİGÜRÜN DEĞİŞİM SÜRECİNİN NEDENLERİ

Aşıklar Delidir ya da Yazı Tura adlı yapıt iki bölümden -Yazı ve Tura- oluşmaktadır. Yazı, yapıtın ilk bölümü olup, yazarın perspektifinden yani iç monolog ve iç diyalogtan yararlanarak kendi yaşamını anlatmasından oluşmuştur. Umut; annesi, babası ve ağabeyinden oluşan bir aile ortamında büyümüştür. Umut küçükken annesi bir ev hanımı, babası sıradan

bir Türk erkeğidir. *“Annem konuşamıyordu ve sadece haykırabiliyordu. Konuşamadığını anladığı için dehşet içindeydi. İşte o sırada babam birden annemi ağzından öpmeye başladı. Donup kaldık.”* (Tunç, 85) Babasının annesini özellikle dudağından öpmesinin Umut tarafından belirtilmesi onun için bu durumun sıradışı bir olay olarak görüldüğünü ifade etmektedir. İlerleyen zamanda Umut’un ağabeyinin evlenmesi ve böylelikle evde üç kişi yaşamaya başlamaları, Umut’un hayatındaki değişikliğin ilk izleridir. Umut’un annesinin kalıcı bir hastalığa yakalanması ise bu değişimin devamıdır. Bu hastalık aile ortamını etkilemiş ve bireyleri yıpratmıştır. Her geçen gün farklı ve daha güçlü belirtiler gösteren bu hastalığın ölüm ile sonuçlanacağı açıktır. Ancak aniden annelerinin intihar etmesi, aile üyelerini farklı yönlerden ve olumsuz etkilemiştir. Bu intihar, aile içinde bir milat niteliği taşımaktadır. Umut Amerika’ya gitmiş, babaları tek başına kalmış ve ağabeyi, karısı ve çocuğu ile yaşarken babasına destek çıkmaya çalışmıştır.

“Tabi ki alacağız. Tabi ki alacağız. Ekmek önemlidir çünkü. Ne kadar mutsuz olurlarsa olsunlar, aileler için sofraya konan ekmek hayatın iplerinin hâlâ elde tutulduğunun kanıtıdır. Dağılmadık, bitmedik, bu soframız, bu ekmeğimiz, biz aileyiz, beraberiz demektir.” (Tunç, 138)

Alıntıda görüldüğü üzere ekmek, anlatıcı kişi Umut tarafından aile sembolü olarak ortaya konmuş ancak bu durumu alaycı bir tavır ile ele almıştır. Mutsuz olmalarının kaynağı annelerinin ölümüdür ve değişen aile ortamına rağmen sofraya kurmaları ise aile bağlarının kuvvetli olduğunu ve kopmadığını ifade etmektedir. Mutluluk kavramı ile doğru orantılı olmayan sofraya kurma eylemi, aile geleneklerinden ödün vermeyen bir aile yapısının olduğunu da belirtmektedir.

Hastalıklar bireyi genellikle olumsuz açıdan etkiler. Geçici hastalıklar, geçmesi beklenen ve ölümle sonuçlanması beklenmeyen hastalıklardır ancak bu durum kalıcı hastalıklar için geçerli değildir. Kalıcı hastalıklar, etkisini ve kalıcılığını hissettirdikçe insanı farklı duygu

karmaşalarına itmektedir. Annesini intihar etmeye sürükleyen, genlerle aktarılan yani diğer nesillerin hayatına da dokunan bu kalıcı hastalığın, *Sophie'nin*, teşhisi ya Umut'a ya da ağabeyine konulacaktır. Bu andan itibaren Umut karamsarlığı benimsemiş, hayata olan bağlılığı azalmıştır. Bu ihtimalin ortaya çıkışı Umut'u yalnızlığa, hayata tutunamamaya itmiştir. Diğer bir deyiş ile Umut'u hem mental hem fiziksel kontrol altına alan bu kalıcı hastalık, odak figür tarafından kolaylıkla dile getirebilmiştir.

“Tedirgindim. O eski kendimden emin halimden eser yoktu. Aslında Sophie'den beri kendimden emin olduğum bir an olmamıştı. Sophie'den sonra varlığım ağır ağır buharlaşıyormuş, havaya karışıyormuş gibi yaşıyor olmuştum. Bunu da doğal buluyordum, böyle olacak diyordum, son zerremde buharlaşıncaya kadar böyle yaşayacağım.” (Tunç, 97)

Umut, kendisini eksik hissetmekte ve kendisinden farklı bir birey olduğunu düşünmektedir. Umut'un yavaş yavaş yok olmasını doğal karşılaması varoluşunu sorguladığını ortaya koymaktadır.

Umut, adı ile tezat bir düşünce biçimine sahiptir. Hayata umutsuz bakmakta ve bu karamsarlığını duygu ve davranışlarına yansıtmaktadır. Zaman ilerledikçe, ölüme bir adım daha yaklaştığını, ölümün nasıl olsa er ya da geç gerçekleşeceğini düşünen Umut, *Sophie* ile içli dışlı yaşamış ve tüm aşamalarını bilmektedir. Yapıtta, ara ara geçen, büyük harfler ile yazılmış İngilizce sözcük grupları; ‘SLOWNESS IN FINDING WORDS’, ‘FREQUENT THOUGHTS OF DEATH OR SUICIDE’, ‘PSYCHIATRIC DISORDERS’, ‘SLOW OR ABNORMAL EYE MOVEMENTS’ cümlelerin içine sıkıştırılmıştır, hastalığın belirtileri bu şekilde açıklanmıştır. Örneğin, ‘FREQUENTS THOUGHTS OF DEATH OR SUICIDE’ intihar ve ölüm düşüncelerinin *Sophie* aracılığı ile ortaya konulduğunu belirtmektedir.

Ölümü tüm doğallığıyla karşılayan ve insan hayatının kısıtlı bir zaman olduğunu savunan Umut, intihar etmeyi düşünebilmektedir. Aslında bu düşünce bir oksimorondur yani Umut'un tezat düşüncelere sahip olduğunu kanıtlamaktadır çünkü Umut hayatı hafife alan, 'saçma' düşüncelerini takip eden, hayatı önemsemeyen bir bireydir. İntihar etmek ise çoğunlukla insanın kafasında çözümleyemediği ve intiharı bir çözüm yolu olarak gördüğü zaman gerçekleşir. *Sophie* ile ortaya çıkan ölüm olgusu Umut'u hiç endişelendirmemiş ve ölümün hayatın bir parçası olduğunu kabullenmesi kısa bir zaman almıştır. Odak figürün annesi, PSYCHIATRIC DISORDERS sebebiyle intihar etmiştir. Annesinin intihar edişi bile Umut'u derinden etkilememiş hatta odak figür bu durumu sıradan karşılamıştır. Aynı zamanda, *Sophie* ile yaşanabilir olduğunu savunmuş, annesinin ölümü kendi tercih ettiğini belirtmiştir. *"Annemin, acıdan pelteleşmiş olsa da, bedeni ve beyni erimiş olsa da daha yaşayacak yılları var. Ama annem daha yaşayacak yıllarını yaşamamayı tercih etti."* (Tunç, 122) Hem *Sophie* ile yaşamın aslında olmayan bir yaşam olduğunu, acı çektirerek kişiyi yok ettiğini düşünen hem de *Sophie* ile yaşamının imkanından bahseden Umut, acı çekmeye rağmen yaşamayı seçmiştir. Yaşamının huzur verici olmadığını, acı çektirse de çektirmese de aslında bir fark olmadığını, her ikisinin de aynı sonuca, yaşama çıktığını öne süren Umut, hayatın olağanüstü ve mucizevi olmadığını düşünmektedir.

Umut hastalığı sebebiyle bir doktora gitmektedir. Ailesi ve Umut doktordan umutlarını kesmiştir. Ancak Umut bu durumu farklı bir açıdan değerlendirmiştir. Doktora, annesinden dolayı tedavisi olmadığını bildiği bir hastalığı tedavi ettirmek için değil içindekileri en saf ve apaçık şekilde anlatmak için gitmiştir. Babasına anlatmadığı 'en yakınından' bile sakladığı duygularını doktora anlatan Umut'u bu doktora bağlayan; yalnızlık ve hayata bakış açılarıdır. Umut ve doktor farklı yaşayışlara sahip olmalarına rağmen, aynı düşünceleri benimsemişlerdir ve bu durum onların birbirlerini iyi anlamalarına ve dertleşmelerine neden olmuştur. Doktor, tek başına yaşayan, hayattan bir beklentisi kalmamış ya da daha doğrusu

hayatına fazla müdahale etmeyen bir kişidir. “*Bodrum toz içindeymiş. Evin eski sahiplerinden kalma döküntülerle doluymuş. Bu hayat artıklarına bakarken durup dururken ölmek çok anlamsız gelmiş. Ölmek anlamsız gelince o evde yaşamının da anlamı kalmamış.*” (Tunç, 210) Ölüm, nasıl Umut için duygu karmaşası içermesi gereken bir olgu değilse, Doktor için de aynı fikir geçerlidir. Ölüm, sadece yaşamı sonlandıran ve hayatın akışını bozan bir algıdır, bireye korku ve üzüntü vermesi beklenmez. Doktor aynı zamanda Umut’a bu kalıtsal hastalık, *Sophie*, hakkında gereken bilgileri, hastalığın belirtilerini de vermiştir. Umut, bu semptomları aklında tutarak kendini bir nevi karantina altına almıştır. Hastalığı belirten herhangi üç bulgunun onu öldürmek için yeterli olduğuna en azından onu eritmeye, buharlaştırmaya yeteceği kanısına varmıştır. Bu üç bulgudan; birincisi, ‘ALTERATIONS IN HAND WRITING’, ikincisi, ‘DIFFICULTIES IN EPISODIC MEMORY’, üçüncüsü, ‘DYSTONIA’dır. Umut’un kendine tanıdığı üç hak dolduğunda umutsuzluk kavramı hep var olduğu halde Umut’u tekrar umutsuzluğa itmektedir. Öleceğini bilmekte ancak kendisi için değil Sanem’i düşündüğü için kendi ölümüne üzülmemektedir ve bu da Umut’un Sanem’e olan aşkını ortaya koymaktadır. Bu durumda Umut, karanlıktan çıkamayacağına inanan, nefes almadan nefes alan, yaşamadan yaşayan bir insan haline gelmiştir.

Umut ruh halini sadece davranışları ile değil, kıyafetleri ile de yansıtmıştır. Hayatın bir boşluk olduğuna inanması, kendisine fiziksel anlamda önem vermesinde bir engel haline gelmiştir. “*Babam kılık kıyafetime, saçıma başıma karışmayı çoktan bıraktığı halde, arada bir sakallarımı kessem mi düşünüyordum.*” (Tunç, 161) Her şeye rağmen, sakallarını kesmeyi aklından geçirmesi, yaşam ile umut arasındaki bağın tamamen koparılmadığını, içinde hastalığından önce kalan yaşama bağlılığının az da olsa kaldığı görülmektedir. Ancak bu bağın koptuğunu hissettiren bir nokta ise, Cathy ile Umut arasındaki ilişkidir.

Cathy; aynı annesi gibi kalıtsal hastalığı olan ancak annesinden farklı olarak başka yönlerden bu hastalığın belirtilerini taşıyan ve çocuklarının bu hastalığına rağmen ilgi göstermediği bir

anne ve kadındır. Cathy'nin Alzheimer olması yaşam koşullarını zorlaştırmakta ve ilgiye muhtaç olduğunu göstermektedir. Umut, bu durumu kendi bakış açısı ile ele almıştır. Cathy'nin bu hastalığı, çocuklarının suçu olmamakla birlikte onların cezaları gibi anneleri ile ilgilenmeleri gerekmemektedir. Bu hastalık Cathy'e aittir ve çocuklarının bu hastalıkla karşı karşıya kalması evlatlığın getirisi değildir. Bu noktada, Umut sadece dünya ile olan kopukluğunu değil aynı zamanda herkesin bir birey olduğunu ve kimsenin kimse için dünyaya gelmediğini yani fedakarlıkların aslında hayat kadar saçma olduğu düşüncesini de ortaya koymuştur. İç dünyada hayal kırıklıklarının bulunmama sebebi iç dünyasını bu duygular ile meşgul etmemeyi tercih etmesi ve bu duyguların içinde barındırılmaması gerektiğini düşüncesine sahip olmasıdır.

Sophie hastalığı ile kendi benliğini yitiren, kendine farklı bir karakter benimsemiş olan Umut'un davranışları, dış dünyadaki -iç dünyasından bir an bile çıktığını gösterir bu düşüncelerini ortaya koymaktadır. *Sophie*, onun için artık ciddiyetini kaybetmiş hatta eğlenceli vakit geçirebilmesi için ona olanak sunan bir arkadaş niteliği taşımaktadır. “*Hikâyeleri elbiseler gibi deniyorum*” (Tunç, 135) Bu başlık kimlik arayışının, ana kahraman Umut açısından nasıl algılandığı belirtilmektedir. Hikâyeler gerçek anlamı ile kullanılmış, “elbise gibi denemek” ifadesinin hikâyeler ile olan ilgisini bu benzetme aracılığı ile vurgulamaktadır. Elbise denemek, bir insanın günlük hayatının bir parçası olmakta ve sürekli değiştirilmeye yönelik bir eylem olduğunun altını çizmektedir.

Anlatıcı kişi Umut, yaşantısını ve kendi karakter özelliklerini gün içinde karşılaştığı ve tanımadığı insanlara anlatırken sürekli değiştirdiğine ve farklı kişiliklere büründüğüne değinmektedir. “‘*Ben hasta değilim.*’ dedim. ‘*Kız arkadaşımı almaya geldim ben. Kız arkadaşım burada çalışıyor. Stephan Becker’in ekibinde doktor.*’ ... ‘*Timespace mühendisiyim,*’ dedim. ‘*Çok zamanlı bilimkurgu filmlerinin kesimlerini yapıyorum.*’ ” (Tunç, 141) Hastalığa yakalandığından sonra artık kendisinin bir birey olmadığını en azından eski o

olmadığını öne süren Umut, bu hikâyeleri anlatarak kendi benliğinin olmadığını ifade etmektedir. “*Ne olabilir ki diye düşünüyordum. Diyelim ki inanmadı. Yalancı der en fazlası. Kafadan hasta bu adam der. Zaten burası klinik.*” (Tunç, 142) Yazar, Umut’un bu kimlik arayışını eğlenceli vakit geçirme aktivitesi olarak aktarsa da, varoluşçu bakış açısının varlığını yine de hissettirmiştir.

3.1 SOPHIE’NİN ODAK FİGÜR VE AİLE BİREYLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Sophie, Umut’u ve hayatını farklılaştırmış, psikolojik yönden onu karanlık düşüncelere itmiştir. Ancak bu hastalık sadece Umut’a zarar vermemiş çevresini özellikle de ailesini ve yaşamlarını da etkilemiştir. Odak figürün ailesi annesinin ölümü üzerine bir darbe daha almış -Umut’un hastalığı- hastalığın annesini sürüklediği gibi Umut’u intihara yönlendirmemesi için farklı bir strateji ve yol izlemişlerdir. Ailesinin Umut’a *Sophie*’nin teşhisi konduğundan beri destek olması ve ellerinden geleni yapmaları Umut’u ne kadar çok sevdiklerini ve önemsediklerini ispatlar niteliktedir. Aynı zamanda ailesinin desteği, onların Umut’u kaybetme korkusu olduğunu göstermektedir çünkü ailesi Umut gibi ölümü doğallık ile karşılamamaktadır. Bu da Umut ve ailesinin düşünce farklılıklarını ortaya koymaktadır.

“Sophie’den sonra umut benden gitmişti. Bu kesinliğe inanmamak için kıvranan, verileri dolandıran, çarpan, bölen, verilere inancını kaybeden abim olmuştu. Üstüne hayatını kurduğu bilimin yanlış çıkmasını umuyordu. Bunun için ömrünün yalan olmasına bile razıydı.”(Tunç, 188-189)

Sophie’nin teşhisinin kendisi yerine Umut’a konulması, odak figürün ağabeyinin kendini suçlamasına neden olmuştur. Bu da suçluluk duygusunu açığa çıkarmış ve o nedenle Umut’un bu süreç boyunca yanında olması gerektiğini düşünmüştür. Ağabeyi bu hastalığın teşhisinin yanlış konulduğunu yani bilimin yanlış olduğunu düşünmek istemiş, hastalığın getirisi olan suçluluk duygusunu bastırabilmek için kendi hayatı üzerine kuracak kadar sırtını dayadığı bilimin yanlış olmasını arzulamıştır. Aynı zamanda *Sophie* Umut’un ağabeyinin hayatını

davranışları bakımından farklılaştırmıştır. *“Abim bana acıdığı için kendine çok kızıyor, hissediyorum. ... Böyle zamanlarda az konuşan biri olduğu halde susmak bilmiyor. Üstümüze çöken kederi dağıtacak hep beraber eğleneceğimiz konular arıyor, buluyor da.”* (Tunç, 157)

Hastalık sahibinin yakın çevresindeki az konuşan bir insanı susmak bilmeyen birine dönüştürmeyi başaran *Sophie*, acıma duygusunun açığa çıkmasında etkili olmuştur. Ağabeyi acıma duygusunu içinde yaşamamak istemiş ve bunun sebebi umutsuz, yalnız, hayata boş gözler ile bakan ana kahraman Umut’a umut duygusunu aşlamak ve bunun gerçekleşebilmesi için kendisinin umut dolu olması gerektiğine inanmasıdır.

Odak figürün babası, annesinden Umut’a miras kalan bu hastalığın ortaya koyduğu etkiden fazlası ile etkilenmiştir. Babasının, Umut’un hastalığını öğrenmeden önceki hali ve hayata bakış açısı ile öğrendikten sonraki hali ve hayata bakışı arasındaki fark göz ardı edilemez. *“Eskiden saygıda şekil şartlarına çok önem veren, çocukken karşısında yayılıp oturduğumuzda bizi şiddetle azarlayan babam saygının şekille ilgisi yokmuş gibi davranıyor artık.”* (Tunç, 156) Umut’un babası Umut’a rahat edebileceği bir ortam hazırlamaya çalışmaktadır. Hastalığının etkilerini el üstünde tutarak azaltabileceğini en azından onun mutlu olabileceğini düşünen babası kendi prensip ve düşüncelerinden ödün vermektedir. Elinden geleni yapan babanın bunun yapmasının altında yatan nedenlerden biri Umut’un *Sophie*’den etkilenmemesinin istemesinin yanı sıra etkilense bile Umut’un hayatını etkileyecek duygu karmaşasına girmesini istememektir.

Umut *Sophie*’nin ortaya çıkmasından sonra yani teşhisin konulmasıyla Umut çoktan babasının istemediği o karamsar duygu karmaşasına çoktan girmiştir. Umut babasının çabasının farkında olmak ile birlikte, duygularını babasından gizlemektedir. Hayatın saçmalık olduğunu ve yaşamını değerli görmeyen Umut’un bu davranışı şu açıdan da incelenebilir; babasını üzmemek istememesi, hâlâ hayatta önemseyecek ya da endişelenmesini istemediği bir varlığa sahip olması, hayata az da olsa bağlılığını göstermektedir.

“Döneli kaç ay oldu, abim hâlâ her akşam arayıp yemeğe gel diye tutturuyor. Her akşam değilse de her sık sık gidiyorum. Gitmezsem üzüliyorlar. Beni karşılarında konuşurken, gülerken, yemek yerken görmek onlara iyi geliyor. Onları üzmemek için nasıl çabaladığımın farkında değiller. En zoru da bu. Sevilmenin; olduğun gibi, acımayla ve acıyla sevilmenin nasıl ağır bir yük olduğunu bilmiyorlar.” (Tunç, 153)

Başka bir perspektiften değerlendirilir ise babasına sadece rol yaparak iyi olduğunu göstermeye çalışan Umut, fikirlerine ve yaşama karşı olan tutumuna bağlı kalmıştır. Umut’un babası, *Sophie* sayesinde ölüm olgusu ile yüzleşmiş ve Umut’un öleceğini göz önünde bulundurarak harekete geçirmiştir. Odak figürün babası, kendisinin de yaşı itibari ile ölüme yakın olduğunu aklının bir ucuna yazarak, vicdanını rahatlatmak ve eskiden yaptıklarını Umut’a unutturmak için çaba sarf etmiştir.

4. DEĞİŞİMİN SONUÇLARI

4.1 SANEM’İN UMUT ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Aşıklar Delidir ya da Yazı Tura adlı yapıtın Tura bölümünün anlatıcı kişisi ve ana kahramanı olan Sanem karakteri, Umut’un aksine bir aile ortamına sahip değildir. En samimi arkadaşı Eda’nın, kiralık odaları olan, evinin bir odasında yaşaması, Umut ile aralarında yaşayış farkını ortaya koymaktadır. Eda -Sanem’in aksine- hayat dolu, hayatı seven ve yaşarken keyif aldığı şeyler ile ilgilenen böylece kendini mutlu eden bir bireydir. Sanem’in çevresinde bu kişiliklere sahip insanlar ve özellikle en yakın arkadaşı varken Sanem’in bakış açısı, duygu ve düşünceleri ve hayata karşı sergilediği tavır kendine özgüdür.

Aile ortamından uzak, sürekli içki ile haşır neşir olan ve Amerika’da yaşayan Sanem’in Umut ile Amerika’da tanıştıktan sonra hayatı değişmiştir. Bu değişim bir insana -sevdiği bir insana- bu kadar bağlanmasından kaynaklanmaktadır. Sanem’in hayattan en ufak bir beklentisi bile

olmazken, Umut onun hayatına renk katmıştır. Düşündüğü, endişelendiği ve tüm saflığıyla sevdiği bir insanın yani Umut'un Sanem'in hayatına girmesi, Sanem'e aşkın ve duyguların varlığını hissettirmiştir. “*Umut'tan söz etmemi istiyor. 'Söz edecek bir şey yok. Gitti, ölecek, hepsi bu,' diyorum.*” (Tunç, 357) Yazar, sevdiği adamın ölümünü sıradan karşılayan Sanem'in bu tavrı ve düşüncesi ile Sanem'in düşünme biçimini okuyucuya aktarmaktadır.

4.2 İKİ İNSANI BİRBİRİNE BAĞLAYAN DUYGU: AŞK

Dünyanın varoluşundan günümüze kadar varlığını sürdürmüş ve gelecekte de muhtemelen varlığını sürdürecektir, insanların kontrol edemediği kimi zaman heyecan, ümit, yaşam enerjisi kimi zaman da nefret, bıkkınlık ve yorgunluk duygularını insanlara tattıran duygu karmaşası: AŞK. Nasıl var olduğu ya da varlığının tartışıldığı bu duygu karmaşası başka bir deyiş ile duygu düğümü yapıtın ana kahramanı Umut'u da ele geçirmiştir. *Sophie*'nin hayatında olmasına, karamsar bir duygu durumu içerisinde olmasına, hayattan bir beklentisi olmamasına rağmen onu hayata bağlayan aşk, *Sophie*'nin rakibi olarak görülebilir. Umut ile aşkı paylaşan Sanem, Tura bölümünün anlatıcısı kişisi, aynı Umut gibi aşka kapılmıştır. Aynı zamanda, Sanem'in Umut'u düşünmekten başka işi olmaması; onun hayata olan bağlılığını ve dış dünyadaki rolünü gözler önüne sermektedir. Sanem'in hayat ile fazla ilgilenmemesi varoluşçuluk felsefesini çağrıştırırken, sadece Umut'u düşünmesi ise aşk duygusunu yansıtmaktadır.

Yapıdaki ilk bölümde anlatıcı Umut'un yer aldığı kısım olan Yazı'nın bölüm başlıkları tek sayılardan (1,3,5,...) oluşurken, ikinci bölümde anlatıcı Sanem'in yer aldığı kısım olan Tura'nın bölüm başlıkları çift sayılardan (2,4,6,...) oluşmaktadır. Yapıtta biçimsel olarak figürler birbirlerini tamamlamaktadır. Bu bölüm başlıklarının sayıları aşk kavramını çağrıştırmaktadır. Aşk, insana sevdiğini düşündürmeden rahat vermezken, mesafenin önemi olmaksızın sevdiği kişinin duygularını insana aktarabilen bir olgudur. “*Sustuğunda, yüzünde derin bir haksızlığa uğramışlık duygusu gördüm. Bunun bir kerelik olmadığını, varlığıyla*

bütünleştğini hissettim.” (Tunç, 164) Eğer konu aşk ise, kelimeler işlevini yitirebilmektedir. Kelimelerin derin anlamlar ifade etmemesi ve sessizliğin hakim olduğu an, insanın sevdiği kişinin neler hissettiğini anlayabilmesi, aşk kavramı üzerinden gerçekleşmektedir. Birbirine aşık iki insanın kişisel çıkarları doğrultusunda değil, kendini sevdiği kişinin yerine koyarak hareket etmesi arkadaşlıktan farklı bir ilişki durumunu ortaya koymaktadır.

4.3 VAROLUŞÇULUK KAVRAMI İLE ORTAYA ÇIKAN AŞK

Bireyin, düşünceleri üzerinde etkisi olan varoluşçuluk algısı alışılmış düşünce tarzının dışında olduğu için çoğunlukla olumsuz algılanmaktadır. Ancak diğer bir yandan bu algılayış ve yaşama biçimi iki insanı birbirine bağlayabilir. Umut ve Sanem’in çevrelerindeki diğer insanlardan ayrıldıkları düşünceleri ile birbirlerini kendilerine yakın hissetmeleri, daha sonra sevmeleri ve hatta aşık olmaları algılayış biçiminin insanları bağlamasındaki etkisine örnek olarak gösterilebilir. Aşk her insanı sarar, birbirine bağlar ve bu durum çok da olağandır. Fakat aşkın hangi zemine kurulduğu aşkın gidişatını etkilemektedir. Bu iki ana karakterin yani Umut ve Sanem’in aşkı ise hayatı algılayış biçimleri üzerine kuruludur.

Umut, *Sophie* hastalığından ötürü, hayata farklı bakmaya başlamış, her olaya saçma perspektifi ile yaklaşmış; Sanem ise yaşamın ona sunduğu olanaklar sebebi ile hayatı dolu dolu yaşamamış ve bunu tercih etmemiştir. Olaylara aynı gözden bakan ve inceleyen iki insanı iki yarım elmanın birbirini tamamlaması gibi birleştiren aşk, Umut ve Sanem’in yollarını kesiştirmiştir. Birbirlerinden koştukları zaman mutsuz olmaları ve özlemleri nedeni ile karanlık düşünceler içerisine dalan bu iki ana karakter, davranışları ile birbirlerine karşılıklı duydukları aşkın bağlarının ne kadar güçlü olduğunu yansıtmaktadır. “*Öyle doluydu ki ikimizin de içi; ya evi ateşe vereceğiz ya bileklerimizi keseceğiz ya da deli gibi dans edeceğiz. Ben Umut gittiğinden beri öyleyim, içim sonsuz bir kederle patlayacakmış gibi dolu.*” (Tunç, 357) Birbirlerine destek oldukları kadar mutlu zamanlar geçirerek sonradan hatırlamak isteyecekleri anıları birbirlerine sunarken, aynı zamanda farkında olmadan

birbirlerine fazlasıyla bağlanmışlardır. Farklı yaşam biçimleri ve büyütülme tarzları bireyleri birbirinden farklı kılsa da hayata karşı bakış açısı Umut ve Sanem’i birbirine yakınlaştırmıştır.

“Ama Umut içeri girdiğinde sessizliğe gömülmüş olmamızın nedeni çevremizdeki her şeyle birlikte bizim de hücre hücre ölüyor oluşumuz değildi, Larry’nin ölüm isteğinin benliğini ele geçirdiği o anın hikâyesi veya Enid’in ölmek için bir şey yapmayan babasının kederinin bana da bulaşması veya acılaştan anılarım, göğsümü ezen taştan kalp değildi.” (Tunç, 237)

Umut’un *Sophie* etkisi ile ölüme karşı rahatlığı ve sakinliği, Sanem’in yavaş yavaş ölümü rahat dile getirebiliyor olması her iki karakterin de ölüm algısına yaklaşımının aynı olduğunu göstermektedir.

Sophie hastalığı etkisini gösterdikçe, aile ortamı Umut için daha zor bir hâl almıştır ve bu durum aile bireylerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu zorluğun annesinin intiharı ile sonlandığını söylemek pek de mümkün değildir çünkü tek başına kalan bir baba ve hüznü dolu bir atmosfer eve hakim olmaktadır. *“Sanem’e Sophie’yi anlatmıştım, ama annemin kendini öldürdüğünü anlatmamıştım. Saklamak istediğimden değildi. Bunu konuşmak istemediğimdendi.” (Tunç, 133)* Umut’un annesinin ölümü yaşamını etkilemiştir ve bu durum hassas noktadır. Sanem ise çocukluğunu babasının hastalığının ortaya koyduğu zorlayıcı koşullar altında geçirmiştir.

“Sanem’in babası kronik akciğer hastasıymış, çocukluğunda verem geçirmiş, sık sık rapor alır, alamadığı nefes yüzünden acıyla ineleyerek evde yatarmış. Bir keresinde o kadar kötüleşmiş ki İstanbul’da hastaneye kaldırmışlar. Kırk yedi gün yatmış. Sanem o yıl devamsızlıktan sınıfta kalmış, kırk yedi günün kırk ikisini babasının refakatçisi olarak İstanbul’da, hastanede geçirdiği için.” (Tunç, 163)

Babasını hastaneye kaldırmak, başında beklemek gibi sorumluluklar edinen Sanem, küçük yaşta omuzlarında ağır bir yüke sahiptir. Her iki ana karakterin zayıf noktaları, ilişkileri sürecinde varlığını hissettirmemiş hatta körelmiş duygular haline gelmiştir. Zayıf noktalar ya da ‘sıradan ve normal’ insanlar tarafından hassas olarak görülebilecek noktalar; ölüm, kalıcı hastalıklar, ayrılık, aile içi problemler, Sanem ve Umut tarafından ilişkileri boyunca acıklı cümleler şeklinde dile getirilmemiştir. “*İntiharlardan söz ettik, çoğunun akıl başstayken yaşandığından, psikiyatrik bir hastalık söz konusu değilse. Ya psikiyatrik bir hastalığın kendisi ise?*” (Tunç, 133) Birbirlerine karşı duygularını açıkça ifade edebilen ve aynı hayat görüşüne sahip olan Sanem ve Umut, kelimeler aracılığı ile değil varlıkları ile birbirlerine destek olmuşlardır. Duygularını en saf hali ile dile getirebilen bu iki ana karakter, bu sayede aralarında sırlar olmadan, yalanlar olmadan yürüttükleri bir ilişkiye sahip olmuşlardır. Genelde insanlar Umut ve Sanem’in sahip olduğu yaşamı algılayış tarzını eleştirmekte ve kendilerine uygun bulmamaktadırlar ancak bu kabul görmeyen algılayış tarzı Umut ve Sanem birbirine bağlamış böylelikle hayata tutunmalarına yardımcı olmuştur.

5. SONUÇ

Aşıklar Delidir ya da Yazı Tura adlı yapıtta ele alınan odak figür Umut’un *Sophie* ile değişimi, insan hayatının ne kadar çabuk değişebileceğini kanıtlar niteliktedir. Hayatının sıradan bir gününde kalıtsal bir hastalığa sahip olduğunu öğrenen odak figür Umut, o andan itibaren bir değişime uğramıştır.

Bu değişim hem fiziksel hem de ruhsal olarak iki yönden ele alınmaktadır. Fiziksel olarak odak figürün kendine üç belirti hakkı vermesi ve her belirtide ölüme bir adım yaklaştığını öne sürmesi, ümitsizliğin ve karanlık düşüncelerin yansımasıdır. Ruhsal olarak ise, bu kalıtsal hastalığı annesinden ötürü gözlemlendiği ve bildiği için odak figür, bu sürecin başlaması ile birlikte umutsuz ve karamsar bir ruh haline bürünmüştür. Bu ruh halinin odak figürün değişimini etkilediği görülmüştür. Umut’un *Sophie* ile değişimi aynı zamanda Umut’u kimlik

arayışına sokmuştur. Bu kimlik arayışı Umut'un kendisini farklı karakterler ve yaşayış biçimleri ile anlatması ile ifade edilmiştir. Bu da *Sophie*'nin Umut üzerindeki etkisini ortaya koymak ile beraber, onu bir karmaşaya ittiğini ve Umut'u kendi karakterinden uzaklaştırdığını göstermektedir.

Umut'un, hastalığı süresince ona destek olmaya çalışan ailesi doğrultusunda, aile desteğinin önemi belirtilmiştir. Odak figürün babasının kendi geleneksel ve katı kurallarından ödün vermesi ve ağabeyinin Umut'un hastalığı için kendini suçlaması, insanın doğasında olan ve sorumluluğu üstlenmeye çalışma psikolojisi görülmektedir. Aslında bu psikoloji, aile kavramının sadakat ile örtüştüğünü ve bir insanın her şart altında ailesi tarafından desteklendiğini göstermektedir.

Tez çalışmasında kurguda aile kavramının yanı sıra aşk izleğinin de odak figür Umut üzerindeki etkisi ortaya konmuştur. Sanem ve Umut'un ilişkisi birbirini seven iki karakteri ortaya koysa da aynı zamanda, birbirlerinin ölümünden korkmayan iki aşığı da göz önüne sermiştir. Bu durum, onların düşünce biçimlerini açığa çıkarmıştır. Sanem ile aşk yaşayan Umut'un aşkı ile, aşkın hangi zemine kurulduğunun bir önemi olmadığı belirtilmiştir. Aynı zamanda, yapıtta geçen bu aşk, Umut'un değişiminden sonra ortaya çıkmış ve Sanem'in de odak figür gibi fikirlerinin olması, aşktaki uyumun önemini de vurgulamaktadır. Hayat felsefesi birbirine benzer iki insanın birbirine aşık olması, onları uyumlu yaparken, yaşama daha rahat ve olağan yaklaşımları; aşk yaşarken yüzeysel düşünmelerine ve böylece acı çekmemelerine sebep olmaktadır. Yapıtta odak figürün değişimi, yaşadığı hastalık ve aşk ile ortaya konmuştur.

KAYNAKÇA

Tunç Ayfer. Âşıklar Delidir: Ya Da Yazı Tura. Can Sanat Yayınları, 2018.